

ศึกษาวิเคราะห์เรื่องกามในนิพเพธิกสูตร: สาเหตุและกลยุทธ์การแก้ไข ตามแนวพุทธศาสตร์*

AN ANALYTICAL STUDY OF KAMA IN NIBBEDHIKASUTTAVANNANA: CAUSES AND TACTICS FOR SOLVING ACCORDING TO BUDDHIST CONCEPTS

พระมหาสมบัติ คุณะโสภ*, พระมหาวิไลศักดิ์ ปญญาวโร, พระมหาวิรุธ วิโรจโน, พระครูวินัยธร ทวี อภโย, พระณัฐวุฒิ อภิบุณโย

Phramaha Sombat Gunesako, Phramaha Wilaisak Panyawaro, Phramaha Wiruth Wirocano, Phrakhruwinaidhorn Thawee Abhayo, Phra Natthawut Abhipunyo

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ประเทศไทย

Social Science Faculty, Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

*Corresponding author E-mail: khoontawee@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์นิพเพธิกสูตรเกี่ยวกับ เรื่อง ความหมายของกาม กามคุณ กามราคะ ในประเด็นความแตกต่างโดยรูปศัพท์ วิเคราะห์วิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม และกลยุทธ์การแก้ไขจุดเริ่มต้นของปัญหาเกิดจากอวิชชา คือ ความไม่รู้ ประเด็นปัญหา คือ อวิชชามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร ทั้ง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้จักข่มหรือดับผัสสะแห่งกามทั้งหลาย ปัญหาจึงเกิดตามมาว่า เราจะขจัดอุปสรรคกั้นขวางเครื่องดับแห่งความกำหนัดในกามได้อย่างไร トラบใดที่เรายังอยู่ใต้อำนาจแห่งกามก็จะเกิดแรงผลักดันเร่งให้เกิดความทุกข์มากมาย ผลการศึกษาพบว่า อวิชชาเกิดจากจิตถูกกิเลสเข้าครอบงำ และบดบังปัญญา ทำให้หมู่มสัตว์เห็นผิดเพี้ยนในการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ตามอิทธิพลของกามเวทนาที่ผ่านมาจากอายตนะทั้ง 5 ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ และแนวทางขจัดอุปสรรคกั้นขวางเครื่องดับแห่งความกำหนัดในกาม คือ ปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับแห่งกาม การตระหนักถึงโทษแห่งกาม รวมทั้งอานิสงส์ของการสำรวมในกาม ตลอดถึงแนวทางในการหลีกเลี่ยงกามด้วยการดับผัสสะ โดยการใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ บทความนี้ได้นำเสนอเนื้อหาของพระนักวิชาการและคฤหัสถ์ที่ศึกษาเรื่องราวของกามในหลากหลายแนวคิด ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านบทความวิชาการหรือตำราแล้วนำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับกามตามแนวพุทธศาสตร์ ในลักษณะเปรียบเทียบว่าแนวคิดกับหลักการในพระไตรปิฎกจะมีความผิดแผกแตกต่างกันในบางประเด็นหรือไม่ หากมีจะเป็นประเด็นใด แนวคิดเช่นนั้นส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจประการใดสำหรับผู้สนใจศึกษาหรือไม่ เพื่อนำมาใช้ในการดับกามราคะลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: นิพเพธิกสูตร, กามราคะ, กลยุทธ์การแก้ไข, พุทธศาสตร์

Abstract

This academic article aims to present an analytical result of Nibbedhikasuttavannana about definition of Kama, desire, sensuality as difference manner by terms, fruit of Kama, cessation of kama, and strategies to restoration. The beginning of the problem arises from avijja. The problem is where does ignorance come from? how did it happen? in spite of the fact that

* Received November 12, 2023; Revised November 26, 2023; Accepted November 30, 2023

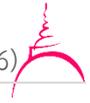
the Buddha taught how to suppress or extinguish all sensual sensations, the problem therefore arises that how can we remove the obstacles blocking the extinguisher of sexual desire? As long as we are under the influence of our desires, there will be a drive to cause a lot of suffering. The results of the study found that Ignorance arises from the mind being dominated by defilements. and obscure wisdom It causes animals to see distortions in their physical, verbal, and mental actions according to the influence of sensual feelings through the five sense organs in human daily life. and the way to remove obstacles blocking the extinguisher of sexual desire is the path that leads to the extinguishment of sexual desire. Awareness of the dangers of sexual desire Including the benefits of being restrained in sex. as well as methods for avoiding sensual pleasures by extinguishing the senses by using the principles The Noble Eightfold Path. This article draws on the contents of monks, scholars and laypeople who study the story of kama in various concepts, transfer knowledge through academic articles or textbooks and bring it Analyze with principles related to sensuality according to Buddhist science. In a comparative manner, whether the concepts and principles in the Tripitaka are different in some points or not. If so, what would be the issue? does such a concept result in any knowledge or understanding for those interested in studying it? to be used to effectively extinguish lust.

Keywords: Nibbedhikasuttavannana, Kama, Tactics for Solving, Buddhist Concepts

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยอำนาจเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับรู้กันได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวางไม่จำเพาะแต่ภายในประเทศเท่านั้น แม้แต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับคนทั้งโลก ก็ย่อมสามารถติดตามรับรู้กันได้อย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจมองว่าเป็นประหนึ่งดาบสองคมที่ก่อประโยชน์อนันต์ แต่ให้โทษมหันต์ หากไม่พิจารณาเสพสื่อต่าง ๆ ที่ประเดประดังหลั่งไหลเข้ามาให้พบเห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหูอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน เมื่อสังคมไทยมีความล่อแหลมต่อสิ่งที่น่าทำทายเป็นยุคดิจิทัลเช่นนี้แล้ว หากคนในสังคมต่างลุ่มหลงเสพสื่อต่าง ๆ เหล่านี้โดยไม่พินิจพิจารณา ย่อมสามารถจะส่งผลให้เกิดความวุ่นวาย เตือร้อนด้วยพฤติกรรมเลียนแบบ จากการเสพคุ่นอยู่กับสิ่งที่มีประสาทสัมผัสอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่เสมอด้วยตา เสียงที่ได้ยินด้วยหู เป็นต้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548) ด้วยอำนาจแห่งสติสัมปชัญญะแล้ว ย่อมน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน แทนที่จะเกิดขึ้นมาด้วยธรรมชาติที่เกิดจากวิจรรย์ญาณอันสุขุมรอบคอบที่ต้องอาศัยการหล่อหลอมจากแบบพิมพ์ที่ถูกที่ควร จึงมีอยู่บ่อยครั้งที่พบเจอปัญหาจากเด็กสมาธิสั้น เด็กที่ทำผิดกฎหมายแต่วัยเยาว์ เป็นต้น

พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เราประสบกันอยู่ในปัจจุบันนี้หากพิจารณาเปรียบเทียบกับสังคมไทยในอดีตแล้วก็พอมองเห็นความแตกต่างบางประเด็นปัญหาอยู่บ้าง เช่น ในอดีตเด็กมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดผู้ปกครองมากกว่าในสมัยปัจจุบัน โอกาสที่เด็กจะมีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทางจึงทำได้ยาก เมื่ออยู่ใกล้ชิดผู้ใหญ่ย่อมมีโอกาสได้รับการอบรมสั่งสอนมากกว่าที่เด็กจะแสวงหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต ภัยอันตรายจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วสามารถทำให้เด็กไทยซึ่งเป็นเยาวชนเปลี่ยนพฤติกรรมไปได้อย่างที่ปรากฏเห็นอยู่ในปัจจุบันชนิดหน้ามือเป็นหลังมือได้ อาจเป็นเพราะความยับยั้งชั่งใจ ความอดทนรอคอย ความอดกลั้นต่อความเพลิดเพลินที่ยั่ววนให้เกิดกามราคะนั้นยังมีน้อย ไม่มีกำลังพอที่จะหักห้ามความรู้สึกมากในกามได้ จึงส่งผลให้ผลอผลกระททำสิ่งที่ไม่น่าจะกระทำลงไปได้ อย่างที่ปรากฏให้เห็นและสร้างความหดหู่ใจให้เกิดขึ้นกับใครหลาย ๆ คนที่ประสบพบเห็นข่าวสารต่าง ๆ ที่ไม่น่าจะบังเกิดขึ้นได้ในสังคมไทยปัจจุบัน (Williams, M., 1992)

ฉะนั้น เพื่อให้การเรียนรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องกามให้กระจ่าง อันเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเกิดขึ้นกับเราอยู่ตลอดเวลา บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นิพเพติกสูตรเกี่ยวกับเรื่องความหมายของกาม กามคุณ กามราคะ ในประเด็นความแตกต่างโดยรูปศัพท์ วิเคราะห์วิภาคแห่งกาม ความดับแห่งกาม และกลยุทธ์การแก้ไข เพราะเรื่องกามคุณหากเราไม่รู้ชัดแล้ว จะก่อทุกข์ให้เกิดแก่เราอยู่ร่ำไป แม้แต่เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วสิ่งเหล่านี้ก็เข้าข่ายเป็นวัตถุกามได้ เพราะเป็นเครื่องมือที่ดึงดูดและโน้มน้าวจิตใจคนให้หลงไหลเพลิดเพลินอยู่กับสิ่งเหล่านั้นอย่างไม่รู้ตัว อีกทั้งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกิเลสตามมาด้วยอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่งนับเป็นมายาคติของกามอย่างหนึ่งก็ว่าได้

ความหมายและความสำคัญของกามราคะ

ในสังคมไทยคุ้นเคยกับคำว่า “กาม” อยู่ในลักษณะที่ข้องเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกทางเพศเสียเป็นส่วนใหญ่ แรกเริ่มมักจะตีความกันเช่นนั้น ต่อเมื่อได้ศึกษาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งเข้าไปถึงความหมายที่แท้จริงของกามแล้ว ความหมายของกามจะกว้างขวางและครอบคลุมเรื่องพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เรามองข้ามไปเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความอยากที่จะกินอาหารรสชาติอร่อยลิ้น แล้วเที่ยวเสาะแสวงหาอาหารชนิดนั้นตามร้านอาหารมีชื่อตามสถานที่ต่าง ๆ อาจจะเป็นต่างจังหวัด หรือไม่ก็อยู่ไกลถึงต่างประเทศก็มี ถึงกระนั้นก็ยังพยายามดันดันไปลิ้มลองอาหารชนิดนั้นจนได้ กระทั่งสามารถสนองต่อความต้องการของลิ้นแล้ว บางรายก็พอใจ บางรายก็ผิดหวังกับรสชาติอาหารดังกล่าวก็มี ซึ่งความพอใจ (กามราคะ) หรือไม่พอใจ (ปฏิฆะ) นี้เองที่เป็นผลข้างเคียงจากกาม อันเกิดจากปฏิฆะเป็นตัวผลักดันให้เกิดความไม่พอใจ และราคะ ความพอใจยินดี จะเป็นตัวผลักดันให้เกิดกามราคะนั่นเอง

ความหมายของกามจึงกว้างขวางครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์เราเข้าไปสัมผัสด้วยอายตนะภายในทั้ง 6 อย่าง คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ กามราคะจึงเป็นกิเลสชนิดหนึ่ง ที่จิตพึงพอใจในกาม ได้แก่ ความพึงพอใจติดตรึงใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย เป็นคำที่กว้างกว่าความต้องการทางเพศ

แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงว่า รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของสตรีเป็นที่พึงใจของบุรุษ และรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของบุรุษเป็นที่พึงใจของสตรี ดังนั้น เรื่องของเพศตรงข้ามจึงจัดเป็นกามราคะที่ร้ายแรงมากกว่ารูปवादสวย ๆ เสียงเพลงเพราะ ๆ ดอกไม้หอม ๆ อาหารรสอร่อย

สรุปได้ว่า กาม คือ ความรู้สึกที่พบเจอในชีวิตประจำวันผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เมื่อพบสิ่งที่สมปรารถนาก็เกิดราคะ ความกำหนัดยินดี เรียกว่า กามราคะ เมื่อพบสิ่งไม่สมปรารถนาก็ยินร้าย ที่เรียกว่า ปฏิฆะ เกิดดับสลับหมุนเวียนเช่นนี้อยู่เรื่อยไป กามราคะมีทั้งระดับพื้นฐานและระดับร้ายแรงความหลงใหลรูปสวย ๆ ชอบฟังเพลงเพราะ ๆ ชอบกลิ่นหอม ๆ ชอบรับประทานอาหารที่โอชะถือเป็นกามขั้นพื้นฐานที่มนุษย์สัมผัสในชีวิตประจำวัน ส่วนกามขั้นร้ายแรง และควรระวังให้มาก คือ ความกำหนัดยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่เกิดความพึงพอใจของกันและกันระหว่างบุรุษและสตรี ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องตระหนักให้มากในปัจจุบัน

ความหมายของกาม

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของกามไว้ว่า กาม หมายถึง ความใคร่, ความใคร่ทางเมถุน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

Monier William ให้ความหมายไว้ว่า กาม แปลว่า ความต้องการ ความปรารถนา ความหวัง (Williams, M., 1992)

Macy Joanna และ Lorin Roche มองถึงความหมายโดยกว้างขวางของกาม จึงให้ความเห็นเพิ่มเติมไว้ว่า แนวคิดของกามนั้นครอบคลุมความหมายกว้าง ๆ ว่าความต้องการ ความหวัง ความใคร่ ความปรารถนา ความสุข

ใจอันเกิดจากผัสสะ ความต้องการถึง บรรณาถึงการมีความสุขไปกับสุนทรียภาพ ชีวิต ความรักใคร่ ความหลง การมีความสุขกับความรัก (Joanna, M., 1975); (Roche, L., 2017)

ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทได้ให้ความหมายของคำว่า กาม คือ “ความอยากในกาม ความเยื่อใยในกาม โดยทั่วไป หมายถึง ความอยากในกามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ” และถือว่า “ใจความสูงสุดของกามตัณหา หมายถึง ความยินดี ความติดใจ ความพอใจในกามภพอันเป็นที่เกิดของผู้ยังเกี่ยวข้องด้วย กามซึ่งพร้อมมูลด้วยกามได้แก่โลกมนุษย์และเทวโลก” (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

ทัศนะของศาสนาฮินดูกล่าวว่า กามเป็นหนึ่งในเป้าหมายสี่ประการของชีวิตมนุษย์ (Kama Shastra Society. H., 1925) กามถือเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเป้าหมายอันดีต่อสุขภาพของชีวิตมนุษย์เมื่อได้ทำตามหากแต่ต้องไม่ละทิ้งเป้าหมายอีกสามประการที่เหลือ คือ ธรรม, อรรถ, และ โมกษะ (Sharma, A., 1999) เป้าหมายทั้งสี่ประการของชีวิตที่กล่าวมานี้เรียกรวมกันว่าเป็นปุรุชาณะ (Britannica, E., 2009)

กล่าวโดยสรุปแล้วความหมายของกามจึงครอบคลุมกว้างขวางถึงความต้องการ ความหวัง ความใคร่ ความปรารถนา ความสุขใจอันเกิดจากผัสสะ ความพอใจในกามภพอันเป็นที่เกิดของผู้ยังเกี่ยวข้องด้วยกาม ได้แก่ มนุษย์โลกและเทวโลก ซึ่งมีได้จำกัดอยู่เพียงความใคร่ทางเมถุนเท่านั้น

ความหมายของราคะ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า ราคะ หมายถึงความกำหนัดยินดีในกามารมณ์ ความใคร่ในกามคุณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ให้ความหมายว่า ราคะ แปลว่า ความกำหนัดยินดี, ความพอใจ, ความติดใจ จริต แปลว่า ความประพฤติ, พฤติกรรมปกติ หมายถึงความประพฤติที่ติดต่อกับสิ่งเนื่องมานานจนเป็นเรื่องปกติของผู้นั้น ใ้ว่า จริยา ก็ได้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

ส่วน ราคะ หรือ รากจริต นั้นพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวถึงความหมายไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของคนที่มีราคะเป็นปกติ คือ รักสวยรักงาม มีกิริยา คือ ยืน เดิน นั่ง นอน เป็นต้นที่เรียบร้อย นิ่มนวล ชอบสะอาด ทำกิจต่าง ๆ ไม่รีบร้อน ชอบกินของที่บรรจงจัด ชอบของหวาน มีอารมณ์สุนทรีย์ ดูอะไรก็ดูนาน ละเอียดพิเคราะห์ อุปนิสัยเป็นคนเจ้าเล่ห์ ถือตัว แข็งนอน ชอบवाद ชอบบอ ออยากได้หน้า รากจริตแก้ได้ด้วยการศึกษากายคตาศติ หรือ อสุภกรรมฐาน (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

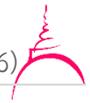
กล่าวโดยสรุป ราคะจึงเป็นความใคร่ในกามคุณ ภาษาพระท่านเรียกว่า ความกำหนัด ความติดใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนยากต่อการละวาง กระสับกระส่ายกระวนกระวายที่จะสนองความต้องการแล้วเกิดความยินดีพอใจเมื่อได้สมความปรารถนานั้นแล้ว

ความหมายของกามราคะ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวว่า กามราคะ คือ ความกำหนัดในกาม เป็นอาการที่จิตยินดี เพลิดเพลินในกามคุณ ด้วยอำนาจของกิเลสกาม โดยปกติใช้อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้คนหมกมุ่น หลงใหล ยินดี ติดอยู่ในเรื่องโลกวิสัยของมนุษย์ อย่างที่เรามักจะได้ยินว่า “ด้วยอำนาจกามราคะอย่างเดียวจึงทำให้เขาทิ้งลูกทิ้งเมียไปหาหญิงอื่น” เป็นต้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

กล่าวโดยสรุป การที่คนในสังคมขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ถึงขนาดทิ้งลูกทิ้งเมียไปหาหญิงอื่นได้ จึงแสดงถึงความไม่รู้จักรักพอในกามราคะ ซึ่งมีอำนาจมากพอที่จะทำให้คนในสังคมลุ่มหลงจนไม่อาจแยกแยะดีชั่ว ผิดชอบ ควรไม่ควรแล้วเปลืองใจกระทำสิ่งที่ก่อให้เกิดความร้าวฉานแตกแยกในครอบครัวได้

กามราคะ คือ ความกำหนัดในกาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

กามราคะ หมายถึง อาการที่จิตยินดีเพลิดเพลินในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ซึ่งเรียกว่ากามคุณ จนหลงใหล ไม่ปล่อยวางง่าย และหมายถึง อาการที่จิตยินดีเพลิดเพลินในกามคุณเช่นนั้นด้วย อานาจกิเลสกาม มีกิเลสกามเป็นเหตุให้ทำนำให้มีความยินดีเพลิดเพลิน เช่น ยินดีเพลิดเพลินในรูปและเสียงด้วยความอยาก

กามราคะ คือ ความกำหนดด้วยอานาจกิเลสกาม, ความใคร่กาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

กามราคะ โดยปกติใช้อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ผู้คนหมกมุ่น หลงใหล ยินดี ติดอยู่ในเรื่องโลกีย์วิสัยของมนุษย์ เช่น ใช้ว่า “ด้วยอานาจกามราคะอย่างเดียวจึงทำให้เขาทิ้งลูกทิ้งเมียไปหาหญิงอื่น” (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

กามราคะ เป็นกิเลสชนิดหนึ่ง ที่จิตพึงพอใจในกาม ได้แก่ ความพึงพอใจ ติดตรึงใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย เป็นคำที่กว้างกว่าความต้องการทางเพศ แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงว่า รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของสตรีเป็นที่พึงใจของบุรุษ และรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของบุรุษเป็นที่พึงใจของสตรี ดังนั้น เรื่องของเพศตรงข้ามจึงจัดเป็นกามราคะที่ร้ายแรงมาก มากกว่ารูปवादสวย ๆ เสียงเพลงเพราะ ๆ ดอกไม้หอม ๆ อาหารรสอร่อย (ปราโมทย์, 2543)

กล่าวโดยสรุป กามราคะเป็นคำรวมของคำ 2 คำ คือ กาม และราคะ หมายถึง ความกำหนดยินดีในกาม ความติดใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย มิได้จำเพาะหมายเอาเพียงความต้องการทางเพศเท่านั้น หากแต่เรื่องของเพศตรงข้ามจัดเป็นกามราคะที่ร้ายแรงมากสำหรับผู้ประพฤติพรหมจรรย์ เช่น พระสงฆ์ เพราะสัมผัสของสตรีเป็นที่พึงใจของบุรุษ และสัมผัสของบุรุษก็เป็นที่พึงใจสำหรับสตรีเช่นกัน

องค์ประกอบของกามราคะ

กามราคะมีปรากฏอยู่ในสังโยชน์ 10 ประการ ประเภทโอรัมภาคียสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องต่ำซึ่งมีทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ และปฏิฆะ ส่วนราคะมีปรากฏเช่นกันอยู่ในอุทัมภาคียสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องสูง มีอยู่ 5 ประการเช่นเดียวกัน ได้แก่ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชา ซึ่งสังโยชน์ 10 ประการ เหล่านี้เป็นสิ่งที่พระผู้ฝึกปฏิบัติตนเพื่อมุ่งหวังความพ้นทุกข์จะต้องกำจัดให้หมดสิ้น ด้วยการบำเพ็ญเพียรเจริญจิตภาวนาให้เกิดปัญญาแก่กล้าจนพิจารณาให้เห็นความเป็นจริง จนสามารถละสังโยชน์เหล่านี้ได้หมดสิ้นแล้ว จึงจะเป็นพระอริยบุคคลได้อย่างสมบูรณ์ เฉพาะองค์ประกอบของกามอย่างเดียวน่าว่าไว้มี 2 อย่าง คือ 1) วัตถุกาม วัตถุอันน่าใคร่ ได้แก่ กามคุณ 5 อย่าง 2) กิเลสกาม กิเลสที่ทำให้ใคร่

กามราคะมี 2 สภาวะ คือ สภาวะแบบหยาบ และสภาวะแบบละเอียด

1. กามราคะที่มีสภาวะแบบหยาบ จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตทางผัสสะที่ปรากฏเป็นรูปที่มีบังเกิดขึ้น

2. กามราคะที่มีสภาวะแบบละเอียด จะเกิดขึ้นขณะจิตเป็นสมาธิอยู่ขึ้นอยู่กับกำลังของสมาธิ ที่เกิดขึ้น

ขณะนั้นด้วย หากเป็นสมาธิที่มีความรู้สึกตัวเกิดขึ้นร่วม ผัสสะต่าง ๆ จะสามารถเกิดขึ้นได้ คือ ความรู้ชัดในผัสสะที่เกิดขึ้นแม้ไม่ได้ปรากฏให้เห็นทางตาแต่ปรากฏทางใจ และกายสัมผัสแทน (อรุป)

หากทำความเพียรต่อเนื่อง ไม่ว่าผัสสะใด ๆ (สภาวะ) เกิดขึ้น สักแต่รู้ว่ามิเกิดขึ้นแต่ไม่เอามาเป็นอารมณ์ หรือ ปล่อยให้ไหลไปตามผัสสะนั้น ๆ แรกนี้อาจจะมีไหลตาม ปรงแต่งตามไปบ้าง เมื่อฝึกแคร์ว่ามีมากขึ้น ไม่คล้อยตามมากนัก สติจะมีกำลังมากขึ้น สัมผัสสัญญาย่อมเกิดเป็นเงาตามตัว สมาธิที่เกิดขึ้นจะพอประมาณ เป็นเหตุให้กลับมารู้ชัดอยู่ที่กายมากขึ้น เช่น อาจจะมีมารู้ที่ท้องพองยุบ หรือการเต้นของหัวใจ หรือการเต้นของชีพจร ตามจุดต่าง ๆ ของร่างกาย หรือรู้ชัดจุดอื่น ๆ ในร่างกายมากกว่าจะโน้มไปสู่อารมณ์ (ผัสสะ) ที่กำลังเกิดขึ้น

เมื่อมารู้ชัดที่กายเป็นอารมณ์หลัก อารมณ์รองผัสสะที่เกิดขึ้น จะอ่อนกำลังลงและดับหายไปเป็นที่สุด เพราะเหตุนี้ กามราคะที่มีอยู่จะค่อย ๆ เบาบางลง ความสงบของจิตย่อมมีมากขึ้น ตามเหตุปัจจัยตราบใดที่กิเลสสังโยชน์ยังไม่ถูกทำลายลง เป็นสมุจเฉทประหาน (สภาวะความตายที่เกิดขณะจิตเป็นสมาธิ) ตราบนั้น ขณะจิตเป็น

สมาธิอยู่ สภาวะกามราคะ หรือผัสสะ ที่มาในรูปแบบที่ละเอียดมากขึ้น ย่อมมีปรากฏขึ้นอย่างแน่นอน บางคนอาจไปปรากฏในรูปของความฝัน

ทั้งนี้ จะกล่าวโทษกันไม่ได้เลย ทั้งผู้แนะนำ และผู้ถูกแนะนำ เพราะ อวิชชาตัวเดียวแท้ ๆ ภาวะปัจจุบัน และ ภาวะการเวียนว่าย ในวัฏฏสงสาร จึงมีบังเกิดขึ้น เพราะเหตุนี้ หลุมพรางของกิเลส ล่อลวงให้หลงอยู่ในสังสารวัฏ มีมากมายหลายช่องทาง เผอิญคิดเข้าข้างตัวเอง (ความยึดมั่นกับผัสสะที่เกิดขึ้น) ไม่ได้อย่างเด็ดขาดจิตจะหลงทันที

ฉะนั้น จึงต้องทำความเข้าใจให้เป็นเรื่องสักแต่ว่ามีผัสสะเกิดขึ้น แม้ยังไม่รู้ชัดในผัสสะที่เกิดขึ้น ด้วยตนเองก็ตาม ให้พยายามกำหนดสักแต่ว่าเข้าใจ จึงจะแคล้วคลาดเอาตัวรอดจากอุปกิเลสได้ (Walailoo, 2014)

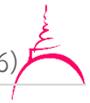
ความกำหนดที่เกิดด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม ส่วนอารมณ์อันวิจิตรทั้งหลายในโลกนี้นั้นไม่ชื่อว่ากามความกำหนดที่เกิดขึ้นด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม อารมณ์อันวิจิตรทั้งหลายในโลกย่อมตั้งอยู่ตามสภาพของตน ส่วนว่าธีรชนทั้งหลายย่อมกำจัดการความพอใจในอารมณ์อันวิจิตรเหล่านั้นให้ได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564) นอกจากนี้พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงกาม และกามคุณมีความแตกต่างกันอย่างไร ทรงชี้แจงว่า กามคุณ 5 ประการ ดังนี้ คือ รูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เป็นที่รัก ยั่วชวนชวนให้กำหนด ได้แก่ เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยหู, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยจมูก, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยลิ้น, โผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจเป็นที่รัก ยั่วชวน ชวนให้กำหนด ก็แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ชื่อว่า กาม แต่เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า กามคุณ ในวินัยของพระอริยะเจ้าฯ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564)

วิเคราะห์สาเหตุและกลุยุทธ์การแก้ไข

วิเคราะห์สาเหตุและกลุยุทธ์การแก้ไขการเกิดความกำหนัดในกามคุณ ให้พิจารณาไปที่พุทธดำรัสที่อยู่ท้ายนิพเพธิกสูตร ดังความว่า “ภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อใด อริยสาวกย่อมทราบชัดกาม เหตุเกิดแห่งกาม ความต่างแห่งกาม วิกาบทแห่งกาม ความดับแห่งกาม ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม อย่างนี้ ๆ เมื่อนั้น อริยสาวกนั้น ย่อมทราบชัดพรหมจรรย์อันเป็นไปในส่วนแห่งการชำระกิเลสอันเป็นที่ดับแห่งกาม” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564)

ความสัมพันธ์ของกาม, กามราคะ และกามคุณ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงกามและกามคุณในนิพเพธิกสูตร ระบุถึงความแตกต่างระหว่างกาม กามราคะ และกามคุณ ไว้ดังนี้ ความกำหนัดที่เกิดด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม ความกำหนัดรักใคร่ พอใจ ยินดี ตัดใจในรูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยโสต, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยฆานะ, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยชีวหา และโผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย ชื่อว่า กามราคะ ส่วนรูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยหู, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยจมูก, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยลิ้น และโผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ อันเป็นที่รัก ยั่วชวน ชวนให้กำหนด ก็แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ชื่อว่า กาม แต่เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า กามคุณ ในวินัยของพระอริยะเจ้าฯ

เหมือนกับครูบาอาจารย์ที่ท่านฉลาด เอากิเลสมาแก้กิเลส เอาหนามบ่งหนาม ซ่อนมีตัวอย่างจากพระชาวออสเตรเลียรูปหนึ่ง ท่านศรัทธาพระพุทธานุชาตถึงขั้นตัดสินใจเข้ามาบวชพระเลยทีเดียว กาลต่อมาปรากฏว่าท่านเครียดและหงุดหงิดใจอยู่เสมอเนื่องจากต้องมาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยมากมายครูบาอาจารย์จึงออกอุบายอนุญาตให้ท่านเลี้ยงไก่สวยงามนานาชนิดได้ ผลปรากฏว่าเนื่องจากท่านชอบไก่มาก พอเห็นไก่แล้ว ท่านจะอารมณ์ดีหายหงุดหงิดได้ทันใด ซ่อนนี้แสดงว่าครูบาอาจารย์ท่านฉลาดมาก คือ ท่านแก้ปัญหะ ด้วยกามราคะ เนื่องจากปัญหะที่ต่อเนื่องรุนแรงนั้น แทบจะทำให้พระรูปนี้ทิ้งวัดไป ทั้งสถานะของพระไปจึงต้องล่อด้วยของที่ชอบใจ คือ ไก่ที่สวยงามไว้ เมื่อพระท่านดูแลไก่นานเข้า ไม่ไปสนใจกับผู้อื่นจิตใจของท่านกลับผ่อนคลาย เกิดความนุ่มนวลอ่อนโยนแล้วจิตใจก็เปลี่ยนจากกาม ไปเป็นความเมตตาต่อไก่อันเป็นกุศลจิตและทำให้ง่ายที่จะปฏิบัติธรรมต่อไป

แต่การแก้ไขปัญหาลักษณะเดียวกันนี้ควรระมัดระวัง ใ้ว่าจะใช้วิธีการเช่นนี้ได้ทุกรูปนาม ขึ้นอยู่กับจริตของแต่ละบุคคลด้วย จึงต้องพิจารณาใคร่ครวญให้จงดี

กลยุทธ์ในการบรรเทาหรือดับกามราคะ คำว่ากลยุทธ์ (Tactics) มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับคำว่า ยุทธศาสตร์ (Strategy) ว่ากันตามพจนานุกรมของต่างประเทศมักให้ความหมายในลักษณะที่เป็นศาสตร์และศิลป์ แห่งการวางแผนและปฏิบัติการในสงคราม ส่วนกลยุทธ์จะหมายถึง วิธีการจัดกระบวนการเพื่อให้ได้ชัยชนะในการสู้รบหรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะหน้า ดังนั้น ในบทความนี้จะกล่าวถึงคำว่า กลยุทธ์ (Tactics) ซึ่งมีความหมายเป็นพหุวจนะนับได้ด้วย และตรงกับกลวิธีที่ใช้แก้กามราคะได้มากกว่าคำว่ายุทธศาสตร์ซึ่งกว้างขวางครอบคลุมถึงการแก้ปัญหในระดับองค์กร (สมานิศ วิจิตร, 2561)

เสรี พงศ์พิศ กล่าวถึงความหมายของกลยุทธ์ไว้อย่างน่าสนใจว่า กลยุทธ์ต่างจากยุทธศาสตร์ตรงที่ การวางแผนและปฏิบัติการเป็นเรื่องของยุทธศาสตร์ แต่กลยุทธ์เป็นวิธีการที่เกิดจากการวิเคราะห์อดีต รู้จักปัจจุบัน รู้ทันอนาคตทำให้เกิดกระบวนการวางแผนที่ดี บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลที่ปรากฏจริง (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

กลยุทธ์ในการต่อสู้กับกามราคะจึงเป็นเรื่องของการหาวิธีแก้ไขตัวเอง วิเคราะห์การเกิดขึ้นของกามราคะ ทั้งในช่วงอดีต ปัจจุบันขณะ และรู้เท่าทันว่ากามราคะจะเกิดขึ้นล่วงหน้าอย่างไรในอนาคต ด้วยสติสัมปชัญญะอันสมบูรณ์และมีกำลังเพียงพอจากการเจริญสมาธิ ระดับการเจริญสมาธิจึงเป็นกำลังสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องอยู่กับการบริหารตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะบังเกิดประสิทธิผลต่อการรู้เท่าทันกามราคะได้จริงหรือไม่อย่างไร อุบายภาวนาในการสู้กับกาม ก็มีเป็นขั้น ๆ ไปอย่างอ่อน ๆ ก็เช่น การหลีกเลี่ยงผัสสะเช่นครูบาอาจารย์บางท่าน เมื่อประสบกับกามราคะ พบกับสภาวะที่จิตใจต่อสู้กับความลุ่มหลงในรูปกายของเพศตรงข้ามเข้า สภาวะจิตจึงเต็มไปด้วยความกำหนัดยินดีในกาม ในความรักใคร่ พอใจ ความหลงใหลในเพศตรงข้าม แก้ไม่ตก ไม่อาจหาอุบายวิธีแก้ได้ สำหรับอุบายการใช้ปัญญาพิจารณาดนเองนั้น พระส่วนมากท่านพิจารณาร่างกายของท่านลงเป็นอสุภะบ้าง พิจารณาความตายบ้าง พิจารณาความเป็นทุกข์ของกายบ้าง วิธีนี้เป็นวิธีที่ประณีตยิ่งขึ้น เพราะเป็นการพิจารณาตนเอง พิจารณาสอนจิตตนเองให้คลายความยึดติดยินดีอยู่ในบ่วงแห่งกาม มีจุดหมายเพื่อการละกามราคะที่ครอบงำจิตใจของตนอยู่เป็นการเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่วิธีพิจารณาเพศตรงข้าม หรือหนีเพศตรงข้ามอันเป็นอุบายพิจารณาสิ่งที่อยู่ภายนอกเข้ามาหาตน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการรู้เท่าทันในขณะที่ประสบกับกามราคะนั้น บริบทในการแก้ไขตนเองจะเหมาะสมกับการเลือกใช้วิธีใด ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ประสบด้วยตนเองเป็นสำคัญ ซึ่ง จะขาดเสียจากสติสัมปชัญญะอันหนักแน่นเข้มแข็งไม่ได้เลย

อุบายวิธีถัดมาเป็นการทรมานตนเอง เช่น พระบางรูปไปหลงรักผู้หญิง ท่านทรมานตนเองด้วยการอดน้ำอดอาหารจนกว่าจะตัดรักได้ เพราะพิจารณาว่ากามราคะเหล่านี้เกิดขึ้นงอกงามกับจิตใจได้ เพราะอาศัยอาหารและน้ำเป็นเครื่องบำรุงเลี้ยง เมื่อเลี้ยงกายอย่างสมบูรณ์ไม่ขาดตกบกพร่องแล้ว ก็ส่งผลให้ใจเกิดความสุขสบาย เพลิดเพลิน เกิดความลุ่มหลงเหินห่างจากการปฏิบัติเรื่อยไป ครวที่เราระงับให้อาหารทางกายเสีย ความเจริญงอกงามของราคะน่าจะระงับไปเสียได้ จึงเริ่มต้นฝึกทรมานตนด้วยการอดอาหาร เริ่มจากลดปริมาณอาหารจนถึงการงดฉันไปเลยเพื่อเป็นการฝึกตน ระยะแรกอาจจะยังบรรเทาไม่ได้ เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นร่างกายยังไม่ได้รับผลกระทบจากการอดอาหารเท่าที่ควรจะเป็น หลังจากทำอย่างจริงจังเป็นเวลาหลายวันเข้าก็ตัดได้ อาจเป็นเพราะจิตกลัวว่ากายจะตายจึงเลิกรักผู้หญิง เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว สิ่งที่เรารักที่สุด ก็คือ ตัวเราเอง (Walailoo, 2014)

หลวงพ่อบุญ ฐานิโย เคยเล่าไว้ในหนังสือประวัติของท่านว่า มีพระรูปหนึ่งบริโภคมธุรสได้ไม่นาน จิตกลับไปบริโภคมธุรสกับชื้อหญิงคนรัก หลวงพ่อจึงให้บริโภคมธุรสชื้อหญิงผู้นั้นต่อไป จนกระทั่งเกิดนิมิตรูปหญิงดังกล่าวขึ้นมาชัดเจนในโนนสำนึก พระท่านก็ดูรูปแล้วบริโภคต่อไป สติจดจ่ออยู่กับรูปนั้นอย่างเข้มข้น สักพักก็ปรากฏเห็นรูปนั้นเริ่มเหี่ยวแห้ง ทรวดทรงลงไปทุกขณะ กระทั่งหมดสวยหมดงามเมื่อยามเปลี่ยนแปลงไปเมื่อถึง

คราวเฒ่าชะแรแก่ชรา เมื่อนั้นขณะจิตเกิดความสลดสังเวชห่อเหี่ยวหัวใจอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จากนั้นจิตของท่านก็ถอนจากสมาธิ เกิดความรู้สึกจากวิปัสสนาญาณในคราวครั้งนั้นว่า ความหลงใหลในรูปที่ไม่จีรังยั่งยืน ตกอยู่ในหลักอนิจจังเช่นนี้ ไม่ใช่ความเข้าใจที่ถูกต้องเสียเลย ควรที่เราจะพิจารณาตัดใจเสียจากกามราคะในรูปเช่นนั้นเสียและสามารถตัดความผูกพันในกามกับหญิงผู้เคยรู้จักและรักใคร่ผูกพันมาแต่เดิมได้ด้วยการพิจารณาให้เห็นถึงความจริงดังกล่าว (Walailoo, 2014)

อีกอุทาหรณ์หนึ่ง ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ สมัยเป็นฆราวาส ท่านแก้ความรักผู้หญิงโดยการไปพิจารณาให้เห็นสิ่งไม่สวยไม่งามของผู้หญิงที่ท่านรู้สึกพอใจรักใคร่ โดยเฝ้าสังเกตดูการไปถ่ายหนักของเธอ แล้วตามไปพิจารณาดูสิ่งที่เธอขับถ่ายไว้ เป็นอันสลดสังเวชและเบื่อหน่ายแล้วเกิดคำถามสอนใจตนเองว่า จะมัวหลงใหลได้ปลื้มกับร่างกายที่หุ้มห่อสิ่งปฏิกูลที่เป็นอุจจาระปัสสาวะเช่นนี้ต่อไปละหรือ? สมัยนั้นพิจารณาด้วยอุบายวิธีเช่นนี้ได้ เพราะชาวบ้านยังใช้ทุ่งนาป่าเขาเป็นที่ขับถ่ายกันตามประสาคนชนบทในสมัยนั้นอยู่ (Walailoo, 2014)

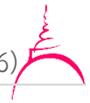
ในนิพเพติกสูตร พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงวิธีดับกามราคะไว้ว่า ความดับแห่งกามเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยการดับลงแห่งผัสสะ หมายความว่า อย่าเป็นคนอยากเห็นมาก นักท่องเที่ยวมักพาดดวงตาไปหาตุรูป สถานที่ที่พึงพอใจ ลิ้มลองอาหารที่แปลก ๆ หรือ อยากได้ยินได้ฟังอะไรใหม่ ๆ ด้วยนิสัยที่อยากรู้อยากเห็น เป็นต้น เมื่อทราบถึงความพอใจและปรารถนามีต้นตอมาจากการดูเห็น ได้ฟัง ดมกลิ่น ลิ้มรส ตัดใจในการสัมผัส ก็ต้องหาวิธีแก้ด้วยหาทางปลีกวิเวก หาที่สงบจิต บ้างนั้นแล ผีกเจริญสมาธิ เจริญเมตตาอันเป็นหนทางในการสำรวมระวางอินทรีย์ทั้งหลาย คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย และใจไม่ให้ยินดียินร้ายเวลาที่เกิดการสัมผัสกันของอินทรีย์เหล่านั้นนั้นแล

ท้ายที่สุดแล้ว ปฏิบัติหรือเครื่องดำเนินไปสู่ความดับแห่งกามได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยอัฐฐังคิกมรรค คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 ประการนี้แล คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามได้

พระพุทธองค์ตรัสถึงภิกษุทั้งหลายในตอนท้ายพระสูตรว่า “ก็เมื่อใด อริยสาวกย่อมทราบชัดกามเหตุเกิดแห่งกาม ความต่างแห่งกาม วิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม อย่างนี้ ๆ เมื่อนั้นอริยสาวกนั้นย่อมทราบชัดถึงพรหมจรรย์อันเป็นไปในส่วนแห่งการชำแรกกิเลส เป็นที่ดับแห่งกามได้

ข้อที่เรากล่าวไว้ว่า เธอทั้งหลายพึงทราบกาม เหตุเกิดแห่งกาม ความต่างแห่งกาม วิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม ดังนี้ นั้นเราอาศัยข้อนี้กล่าวว่าเป็นธรรมปริยายอันเป็นไปในส่วนแห่งการชำแรกกิเลสเป็นที่ดับแห่งกามฯ (มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564)

ดังนั้น ความกำหนดที่เกิดด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม ความกำหนดรักใคร่ พอใจ ยินดี ตัดใจในรูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยโสต, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยฆานะ, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยชีวา และ โผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย ชื่อว่า กามราคะ ส่วนรูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยหู, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยจมูก, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยลิ้น และโผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย อันน่าปรารถนา นำใคร่ นำพอใจ อันเป็นที่รัก ยั่วชวน ชวนให้กำหนด ก็แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ชื่อว่า กาม แต่เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า กามคุณ ในวินัยของพระอริยะเจ้า ท้ายที่สุดแล้ว ปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับแห่งกามได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยอัฐฐังคิกมรรค คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 ประการนี้แล คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามได้

สรุป

มวลมนุษยชาติอยู่ในโลกใบนี้ในฐานะที่เป็นกามาจารย์ภาพ ที่อยู่อาศัยแห่งบุคคลผู้ยังท่องเที่ยวอยู่ในกามชีวิตประจำวันของมนุษย์จึงจำเป็นต้องเกี่ยวเนื่องอยู่ด้วย “กาม” คือ ความปรารถนาแห่งใจที่มีอยู่ด้วยกันแห่งมนุษย์ทุกรูปนาม และยังต้องอาศัยประโยชน์หรือคุณจากกามในการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบอยู่ทุกวันเวลาตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ที่ยังเป็นอยู่ที่เรียกว่า “กามคุณ” หากแต่คุณประโยชน์ที่มนุษย์ได้รับรู้ผ่านผัสสะ คือ การกระทบกันของอายตนะภายในกับอายตนะภายนอกเกิดการรับรู้ขึ้นมาแล้วกลับกลายเป็นพิษ หรือเป็นโทษยังใจให้เศร้าหมอง ทุกข์ระทมขมขื่นได้นั้น เป็นผลมาจาก “กามราคะ” คือ ความกำหนัดยินดี รักใคร่พอใจ หลงใหลอยู่ในกามคุณที่เกิดขึ้นกับมนุษย์อยู่ทุกเมื่อเชื่อกันว่า พระพุทธองค์จึงทรงแสดงวิธีการที่จะดับกามราคะได้ก็ด้วยอาศัยการดับผัสสะ ตัดการรับรู้สัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ลงเสียชั่วคราว เพื่อให้จิตได้รับการพักผ่อน ซ่อมแซม และสร้างเสริมกำลังของจิตในการพิจารณารับรู้สรรพเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับมนุษย์อยู่ตลอดเวลาที่ได้อธิบาย トラบเท่าที่มนุษย์ยังไม่สามารถหยุดยั้งการเวียนว่ายตายเกิด สร้างภพ ก่อโลก กำเนิดกายมาเป็นมนุษย์อีกครั้ง หมุนวนอยู่เช่นนี้เป็นวัฏจักรแห่งการกลับมาสู่อำนาจแห่งกาม “กามาจารย์” อยู่ร่ำไป พระพุทธองค์จึงทรงแสดงหนทางแห่งการดับกามราคะลงได้ด้วยมรรคมืองค์ 8 ประการ คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ที่เรียกว่าอัฐมรรคเพื่อเป็นปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามราคะนั้นได้ ควรที่เราชาวพุทธศาสนิกชนทั้งหลายจะน้อมรำลึก ตระหนักในการน้อมนำแนวทางนี้ไปเป็นเครื่องดำเนินชีวิตให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต และนำพาสันติสุขให้เกิดความสงบภายในจิตใจยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ภาพที่ 1 กระบวนการเกิดดับของกามราคะ

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำจำกัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2564). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- สมานิต วิจิตร. (2561). ความหมายของยุทธศาสตร์และยุทธวิธี. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2564 จาก http://samanit.blogspot.com/2008/09/blog-post_22.html
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- ปราโมทย์. (2543). อุบายสูীগาม. เรียกใช้เมื่อ 8 กรกฎาคม 2564 จาก <http://www.dhammadownload.com/wimutti/ID00000152.htm>
- Britannica, E. (2009). Kama. Chicago: Britannica Educational Publishing.
- Joanna, M. (1975). The Dialectics of Desire. Numen. (BRILL). JSTOR 3269765, 22(2), 60 - 145.
- Kama Shastra Society. H. (1925). The Kama Sutra of Vatsyayana. Benares. New York: Printed for the Society of the Friends of India.
- Roche, L. (2017). "Love-Kama". Retrieved December 1, 2023, from http://samanit.blogspot.com/2008/09/blog-post_22.html
- Sharma, A. (1999). The Purusarthas: An Axiological Exploration of Hinduism. The Journal of Religious Ethics, 27(2), 223 - 256.
- Walailoo. (2014). The Subtle of Sensual Desires. Retrieved July 8, 2021, from <https://walailoo2010.wordpress.com/2014/04/28/>
- Williams, M. (1992). Kama Monier - Williams Sanskrit English Dictionary, pp 271, see 3rd column. New York: Oxford University Press.